

Hát ví xứ Nghệ

Hát ví vùng Nghệ Tĩnh là một loại hát đối nam nữ rất được phổ thông trong dân quê. Tục hát ví thịnh hành nơi thôn quê, mà cả các nho sĩ cũng ham chuộng và đóng góp nhiều qua sự sáng tác lời. Có khi dùng lời cũ để hát. Có khi sáng tác lời mới. Những ai không biết hát cũng thích đi dự buổi hát ví để nghe người khác hát, theo dõi lời ca, thường thức giọng hát. Hát ví Nghệ Tĩnh, ngoài những câu hát trao tình, và những câu hát nói lên tâm trạng của trai gái, còn có những câu hát đố rất tế nhị và hóc búa, với những câu trả lời thật tài nói lên tài ứng khẩu nhạy bén của đôi bên nam nữ .

*Cô Xuân đi chợ Hạ
Mua cá Thu về chợ hầy còn Đông,
Trai nam nhi đối được, gái má hồng xin theo.*

Đổi:
*Anh ở bên Nam
Sang bán hàng thuốc Bắc,
Chữa con gái Đông phòng cảm bệnh miền Tây
Ông Tư Hồng , bà Nguyệt Lão như anh sang đây kết duyên.*

Hát ví là thú giải trí của người dân quê Nghệ Tĩnh sau một ngày mệt nhọc làm việc ngoài đồng. Có nhiều việc làm cũng có tục hát ví như hát phường vải ở Nam Đàn (Nghệ An), Hát phường chiếu ở Can Lộc (Hà Tĩnh), hát vá lưới ở các bờ biển, hát phường buôn ở các vùng kẻ chợ, hát phường cấy trong các vụ gặt cấy, vv..... Hát các phường là lối hát đặc biệt của vùng Nghệ Tĩnh, là một biến thể của hát ví và được ca hát trong khi làm việc thuộc các nghề thủ công và làm ruộng. Tại vùng Nghệ Tĩnh, các nghề nghiệp được tổ chức thành phường, và những phường này có những cuộc ca hát với nhau trong khi làm việc. Phường cấy và phường vải là có tổ chức nhứt trong việc ca hát có lẽ lối.

Hát phường củi, hay đúng hơn là hát chặt củi vì người hát trong lúc đi chặt củi trong rừng. Nghệ Tĩnh là vùng rừng núi nhiều cây cối. Người dân quê thường rủ nhau vào rừng đốn củi sau mùa gặt. Vừa chặt củi, thỉnh thoảng có tiếng hát lên tả nỗi nhớ thương rừng núi nhưng tập trung nhiều hơn về yêu đương.

*Tiếng ai nói với bên non
Muốn sang coi thử có dòn hay không?
Có hỏi thì có trả lời:
Một ngày hai bận trèo non
Lấy gì mà đẹp mà dòn hỏi anh !*

Ngày nay, lối hát ví vẫn được bảo tồn tại Nam Đàn, nhất là vào những dịp lễ hội.